

FİZİKSEL VARLIK ALANININ ONTOLOJİSİ

David GRÜNBERG*

Bu yazıda amacımız fiziksel nesnelere ile bunların özelliklerinin temel kategorilerini ortaya koyup incelemektir. Bu amaçla önce çeşitli varlık kategorilerini dile getiren deyimleri, gerek sözdizimi gerekse anlambilim açısından ortaya koyuyoruz. Sonra ontolojik açıklamaların temelinde olan özne-yüklem önermesinin mantıksal yapısını ayrıntılı olarak sergiliyoruz. En sonda da tümeller ve genel olarak soyut nesnelere ilişkin çokta-birlik problemine verilen çözümler açısından başlıca ontolojik görüşleri birbiriyle karşılaştırıp irdeliyoruz.

1. Deyim Türleri

Bir dilin anlamlı olan en küçük birimlerine *im*, anlamlı im dizilerine de *deyim* diyoruz. Günlük dilin imleri sözcükler, mantık ve matematik dilinin imleri ise simgelerdir. Herhangi bir dilde işlevleri bakımından en önemli deyimler tümcelerdir. Tümceler bildirme, soru, buyruk gibi kiplere ayrılır. Bu yazıda "tümce" terimini yalnız bildirme kipinden olanlar için kullanıyoruz. Tümceler yalın ve karmaşık olmak üzere ikiye ayrılır. Bir veya birden çok özne ile tek bir yüklemden oluşan tümcelere yalın tümceler, bunların dışında kalanlara da karmaşık tümceler denir.

Yalın önermelerin öznesi ya da yüklemi olan deyimlere *tek-başına anlamlı*, öbürlerine ise *birlikte-anlamlı* denir.¹ Varlık kategorileri yalnızca tek-başına anlamlı deyimlerden türetilebildiğinden bu yazıda birlikte-anlamlı deyimleri göz önünde tutmuyoruz. Buna göre aşağıda yüklemeler ile özneleri inceliyoruz.

1.1 Yüklemeler

En yalın tümce *özne-yüklem* tümcesi denilen ve bir özne ile bir yüklemden oluşan deyimdir. Yüklem, bağ (yani "dır", "dir" ekleriyle) ile birlikte ele alındığında eylemsel bir deyimdir. Örneğin,

(1) Sokrates² bir insandır.

* Doç. Dr., ODTÜ Felsefe Bölümü.

¹ Tümceler, ileride gösterildiği gibi, yüklemelerin özel bir türü sayılabilir. Buna göre tümceler de tek-başına anlamlıdır. Adlar, adılar ve eylemler tek-başına anlamlı, geriye kalan deyim türleri, yani bağlaçlar, ilgeçler, ünlemler, sıfatlar ve belirteçler birlikte-anlamlıdır.

² "Sokrates", bu yazıda bir kişi adı olarak değil de, hep Sokrates'in bedeninin, yani bir fiziksel nesnenin, adı olarak kullanılmaktadır.

(2) Sokrates pembedir.

(3) Sokrates koşuyor.

tümcelerini ele alalım. (1) ile (2)'de bağ (dır, dir) geçerken (3)'te geçmiyor. Geleneksel mantıkta her tümcede bağ bulunduğu kabul edildiği için, (3) tümcesi "Sokrates koşandır" biçiminde yorumlanır. Modern mantık bakımından, tam tersine, yalnız (3) değil (1) ile (2) de birer ad ile birer eylemsel deyimden oluşmaktadır. Yani "bir insandır" ile "pembedir" deyimleri bir bütün olarak geçtikleri tümcenin yüklemidir. Buna göre, "yüklem" ile "eylemsel deyim" anlamdaş sayılır.

İçinde bir tek ad geçen (1), (2), (3) gibi tümcelerin yüklemine dile getirmek için adın tümcedeki her geçişi yerine alt-indisi 1 olan "*" simgesi konulur. Örneğin (1)'in yüklemi

(4) *₁ bir insandır

biçiminde dile getirilebilir. Bir tümcede birden çok sayıda ad geçebilir. Bu durumda adların dışında kalıp (bitişik olan veya olmayan) deyim tümcenin yüklemi sayılır.

(5) Platon Sokrates'in öğrencisidir.

tümcesinin yüklemi

(6) *₁, *₂'nin öğrencisidir

deyimi,

(7) Bolu, Ankara ile İstanbul arasındadır.

tümcesinin yüklemi de

(8) *₁, *₂ ile *₃ arasındadır

deyimidir. Genel olarak bir tümcede (n , 0'dan büyük veya 0'a eşit bir sayı olduğunda) n tane farklı ad geçtiğinde, bu adlar sıralanır ve her birinin yerine alt-indisi olan bir "*" konulur. Alt-indis olarak adın sıra numarası seçilir. Aynı ad bir tümcede birden çok kez geçebilir. Bu durumda adın her geçişi yerine konulan "*" simgesine alt-indis olarak aynı sayı konulur. Örneğin, "Ali yalnız kendini sever." tümcesi,

(9) Ali yalnız Ali'yi sever.

biçiminde yazıldığında, tümcenin yüklemi

(10) *₁ yalnız *₁'i sever

biçiminde olur. Genel olarak içinde *farklı* alt-indisli n tane "*" geçen bir yüklem n -li bir yüklemidir. Örneğin, (1)'in yüklemi olan (4) ile (9)'un yüklemi olan (10) 1-li, (5)'in yüklemi olan (6) 2-li, ve (7)'nin yüklemi olan (8) 3-lü yüklemidir.³

"Yüklem" terimi en genel bir biçimde şöyle tanımlanabilir: Bir n -li yüklem, n tane farklı addan bir tümce oluşturan deyim demektir. Görüldüğü gibi (4) deyimi, "Sokrates" adından (1) tümcesini, (10) deyimi de "Ali" adından (9) tümcesini oluşturur. O halde tanıma göre (4) ve (10) deyimleri gerçekten 1-li yüklemelerdir. Gene (6) deyimi, "Platon" ile "Sokrates" adlarından (5) tümcesini oluşturduğundan 2-li yüklemidir. "Bolu", "Ankara" ve "İstan-

³ Yüklemelerin bu türlü tanımı için bkz. D. M. Armstrong, *Universals and Scientific Realism*, Vol. 1 (London: Cambridge University Press, 1978), s. 1 - 9.

bul" adlarından (7) tümcesini oluşturduğu için (8) deyimini de 3-lü yüklemidir. *n*-li yüklem tanımının yalnız *n* sayısının 0'dan büyük olması durumlarında değil, 0'a eşit olması durumunda da geçerli olduğu kabul edilir. Oysa 0-lı yüklem, 0 sayıda addan bir tümce oluşturan, yani hiçbir ad eklemiden tek başına tümce olan bir deyim demektir. Buna göre her tümce bir 0-lı yüklem sayılabilir.

Verilen *n*-li bir yüklem içinde geçen tüm alt-indisli "*" simgelerinin yerine birer ad (yani tekil veya genel terim) koymakla bir tümce elde edilir. Ancak bu tümcenin yüklemine verilen yüklemle özdeş olabilmesi için alt-indisi aynı olan "*" simgelerinin yerine aynı adın konulması gereklidir. Bu işleme *yerine-koyma* denir. Örneğin (10) yüklemine "*" ₁ simgesinin ilk geçişi yerine "Ali", ikinci geçişi yerine "Behçet" adını koyarsak "Ali yalnız Behçet'i sever" tümcesi elde edilir. Bu tümcenin yüklemi (10) yükleminden farklıdır.

1.2 Özneler

Özne konumunda geçebilen deyimler adlar, yani tekil ile genel terimlerdir. Özel adlar, adiller ve tekil betimlemeler gibi deyimlere *tekil terim* denir. Örneğin "Ali", "Ankara", "Ay" özel adları, "ben", "sen", "o" adilleri, ve "Ali'nin babası", "onun babası" ile "Çalılıkuşu" nun yazarı tekil betimlemeleri birer *tekil terim*dir. Öte yandan "Elektron", "İnsan", "Yıldız" gibi sayal adlar ile "Hava", "Su", "Altın" gibi yağın adları, ve genel olarak tüm tür adları birer *genel terim*dir. Herhangi bir tekil veya genel terim, bir tümcenin içinde ya özne olarak ya da yüklem bir parçası olarak geçer. Daha açık olarak, her (tekil veya genel) terim tek başına bir özne olabilir ama yüklem olamaz. Bunun nedeni yüklemelerin eylemsel deyimler olmasıdır. Terimler ise tek başlarına hiçbir zaman eylemsel deyim olamazlar.

Örneğin (1) tümcesinde, "Sokrates" tekil terimi özne, "İnsan" genel terimi de "bir insandır" yüklemine parçası olarak geçiyor. Öte yandan "Üzümün birkaç çeşidi vardır" tümcesinde "Üzüm" genel terimi özne durumundadır. Dikkat edilirse bu tümce "Her *x* için, *x* bir üzüm ise, *x*'in birkaç çeşidi vardır" tümcesine indirgenemez. Yani söz konusu tümce "Üzüm" genel teriminin bir yüklem olarak geçtiği bu tümceyle eşdeğer olamaz. Son olarak, bir tekil terimin bir yüklem parçası olarak geçmesine örnek verelim. (5) tümcesi öznesi "Platon" yüklemi de "Sokrates'in öğrencisidir" olarak da ele alınabilir. Bu durumda "Sokrates" tekil teriminin "Sokrates'in öğrencisidir" genel teriminin bir parçası olduğunu söyleyebiliriz.

2. Dilin Yorumlanması: İşlem, Kaplam, İmlem⁴

Bir dili *yorumlama*, her deyimde belirli bir anlam verme işlemi demektir. Verilen anlam yorumlanan deyim türüne bağlıdır. Böyle bir yorumlamada, tek-başına-anlamlı deyimlere doğrudan doğruya birer anlam vermesine karşılık, birlikte-anlamlı deyimlere ancak dolaylı

⁴ İşlem, kaplam ve imlem (gösterilen) için bkz. T. Grünberg, *Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme* (Ankara: Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1970).

biçimde ilgili tek-başma-anlamlı deyimlerin anlamına bağlı olarak (semantik kurallar yoluyla) verilir. Yüklemeler ile öznelere doğrudan-doğruya verilen anlamlar birbirinden çok farklı olduğu için bunları ayrı ayrı inceliyoruz.

2.1 Yüklemelerin Anlamı

Genel olarak bir n -li yüklem belli bir yorumlamada aldığı anlam bir n -li bağıntıdır. Bir n -li yüklem *kaplam*, aralarında yüklem anlamı olan n -li bağıntının bulunduğu sıralı n -lilerin kümesi demektir. Böyle bir küme n -li kaplamsal bağıntı denir. Bu küme aynı zamanda bağıntının kendisinin de kaplamı sayılır. Örneğin (6) yüklemının anlamı olan 2-li bağıntı, birinin başkasının öğrencisi olma bağıntısıdır; kaplamı ise birincisi ikincisinin öğrencisi olan sıralı ikililerin kümesidir. Bu kümenin bir ögesi de Platon, SokratesÖ sıralı ikilisi dir.

Sezgisel anlamdaki bağıntıya, kaplamsal bağıntıdan ayırmak amacıyla, *içlemsel bağıntı* da denir. Bu nedenle bir n -li yüklem anlamı olan bağıntıya yüklem *içlemi* denir. Böylece her yüklem birinin karşılığı olan bir içlemi ve bir kaplamı vardır. 1-li yüklemelerin içlemine genellikle *özellik*, n 'nin 1'den büyük olduğu durumlarda ise n -li yüklemelerin içlemine alışlagelen anlamda *bağıntı* denir. Öte yandan tümcelerin anlamına *önerme* denildiğinden, 0-lı bir yüklem içlemi bir önermedir. Böylece 1-li bağıntı bir özellik, 0-lı bağıntı da bir önermedir. (Bu son tümcede "bağıntı" sözcüğün kokusuz alışlagelmeyen bir anlamda kullanıldığını belirtmek gerekir.)

2.11 0-lı Yüklemeler (Tümceler)in Anlamı

Daha önce, bir 0-lı yüklem tümce, bir tümcenin belli bir yorumdaki anlamının da önerme olduğunu belirtmiştik. Bu önerme tümcenin içlemidir. Örneğin

(11) Kar beyazdır.

tümcesinin (Türkçe'nin olağan yorumunda) içlemi karın beyaz olduğu önermesidir. Gerçekten kar beyaz olduğundan (11) tümcesinin karşılığı olan bir gerçek, veya başka bir deyişle, bir *olgu* vardır; bu da karın beyaz olduğu olgusudur. Genel olarak, belli bir yorumda bir tümcenin dile getirdiği bir olgu varsa, tümcenin o yorumda *doğru*, yoksa *yanlış* olduğu söylenir. Demek ki (11) tümcesi doğru, "Kar mavidir" tümcesi ise hiçbir olguyu dile getirmediğinden yanlıştır. Bir tümcenin verilen bir yorumlamada doğru olup olmadığını saptamak için gerekli işlemleri belirleyen ölçütler dizgesine bu tümcenin (o yorumlamadaki) *doğruluk koşulu* denir. Bu işlemler ise salt algulamalar olabildiği gibi, karmaşık laboratuvar deneyleri de olabilir. Bir tümceyi *anlamak*, bu tümcenin doğruluk koşulunu bilmek demektir. Ancak doğruluk koşulunu bilmek, bu koşulun belli bir durumda yerine gelip gelmediğini bilmek demek değildir. Örneğin, "Ankara'nın Dikmen tepesinde tam 1000 yıl önce yağmur yağdı." tümcesinin doğruluk koşulunu biliyoruz (yani bu tümceyi anlıyoruz), ama kuşkusuz olarak doğruluk koşulunun yerine gelip gelmediğini bilemiyoruz.

İmdi bir tümcenin verilen bir yorumda anlamını bilmek bu tümceyi anlamaktan başka bir

şey değildir. Tümceyi anlamak ise doğruluk koşulunu bilmek olduğundan, bu anlamı (yani içlemi) doğruluk koşulunun belirlediği işlemlerle özdeşleştiririz.

2.12 *n*-li Yüklemlerin Anlamı

n 0'dan büyük olduğunda, bir *n*-li yüklemden her yerine-koyma işlemiyle bir tümce elde edildiğini söylemiştik. Eğer elde edilen tümce verilen bir yorumda doğru ise, yerine konulan adların aynı yorumlamada adlandırdığı *n* tane şeyden oluşan sıralı *n*-linin verilen *n*-li yüklemi gerçeklediği söylenir. Öte yandan bir 0-ı yüklem, yani tümceye, yerine-koyma işlemi uygulanırsa aynı tümce elde edilir; yani yerine-koyma işlemi boştur. İmdi bu tümce ya doğrudur, ya yanlış; doğru ise kendiliğinden gerçekleşmiş olur, yanlış ise hiç gerçekleşemez. Bir *n*-li yüklem verilen bir yorumlamadaki içlemi, bu yüklemden yerine-koyma işlemleriyle elde edilen tümce için o yorumlamada doğru olup olmadıklarını belirleyen işlemlerden oluşur. Yani *n*'nin 1'den büyük olduğu durumlarda, *n*-li yüklem için içleminin bu yüklemden türetilen bir takım tümce için içlemlerine indirgenmiş olduğunu görüyoruz.

Bir *n*-li yüklem, belli bir yorumlamada gerçekleyen sıralı *n*-lilerin kümesine yüklem için bu yorumlamadaki kaplamı denir. Buna göre 0-ı yüklem, yani tümcenin, kaplamı şöyle belirlenir. Belli bir yorumlamada sıralı 0-ı doğru olan bir tümceyi gerçekler, yanlış olanı ise gerçeklemez. Oysa sıralı 0-ı, boş küme, yani $\emptyset$ 'ye, eşittir. O halde doğru bir tümcenin kaplamı $\{\emptyset\}$, yanlış bir tümceninki ise $\emptyset$ 'dir. Genel olarak doğru tümcenin kaplamının "doğru" değerine, yanlış olanın ise "yanlış" değerine eşit olduğu kabul edilir. Burada ilginç olan, kümeler kuramında $\{\emptyset\}$ kümesinin 1'le, $\emptyset$ kümesinin ise 0'la özdeşleştirilmesi ve çok kez "doğru" değerinin 1 ile yanlış değerinin ise 0 ile temsil edilmesidir.

"*F*dir" biçimindeki bir yüklem için içleminden söz edebilmek için içlemin bir adını kullanmak gerekir. İşte "*F*dir" gibi bir yüklem için adının "*F*olma" biçiminde olduğu kabul edilir.⁵ Örneğin 1. kesimdeki (1), (2), (3), (5) ve (7) tümcelerinin yüklem adları sırasıyla "insan olma", "pembe olma", "koşuyor olma", "öğrencisi olma" ve "arasında olma"dır.

2.2 Öznelerin (Terimlerin) Anlamı

Özne, yani tekil veya genel terim, bir varlığı adlandırmak amacıyla kullanılan bir deyimdir. Ancak hiçbir varlığın adı olmayan boş terimler de vardır. Örneğin "Pegasus" ile "Fransa'nın bugünkü kralı" gibi tekil terimler ve "altın dağ" ile "10 m boyunda insan" gibi genel terimler boştur. Boş olmayan bir terimin adı olduğu varlığa terimin imlemi, terim ile imlemi arasındaki bağıntıya da imleme diyoruz. Böyle bir terimin anlamı ise kendi imlemine saptamaya yarayan bir işlemdir. Buna karşılık boş bir terimin anlamı, imlemi olmadığını ortaya çıkarmaya yarayan işlemdir.

Bir genel terim aynı türden varlıkların ortak adıdır. Aynı türden varlıklar ise, tür denilen bir yapı oluşturur. Buna göre genel terimlere tür adları da denir. Türü oluşturan varlıkların o türün örnekleri olduğunu söyleriz. Bir genel terimin imlemi, ortak adı olduğu varlıkların

⁵ "*F*olma" deyimini dilbilgisi açısından bir eylemlik (ad-eylem)dir.

oluşturduğu türdür. Kendileri tür olmayan ama bir türün örnekleri olan varlıklara *birey* diyoruz. Birey adları ise tekil terimlerdir.

3. Özne-Yüklem Önermesinin Mantıksal Çözümlemesi

Bundan böyle “önerme” terimini yalnız tümcenin anlamı için değil, olağan yorumlamaya göre anlam kazanan tümcenin kendisi için de kullanacağız. En yalın önerme, daha önce de belirttiğimiz gibi, özne-yüklem önermesidir. Bu önerme türünün 1. kesimdeki (1), (2) ve (3)’ün karşılığı olan şu üç biçimi vardır:

- (i) a, bir *F* dir.
- (ii) a, *G* dir.
- (iii) a, *H* liyor.

Yukarıdaki “*F*” tür adı, “*G*” sıfat, “*H*” de eylemdir.

(i), (ii), (iii) biçimindeki önermelerin değişik çözümlemeleri vardır. Her çözümleme biçimi belli bir ontolojik görüşe dayandığından, çözümlemelerle birlikte bu görüşlere de değinmemiz gerekiyor. Kimi görüşlerde özne-yüklem önermesinin birden çok sayıda çözümleme biçimleri olduğunu belirtmek gerekiyor. Bunları aşağıda ortaya koyuyoruz.

3.1 Aristoteles’in *Kategoriler*’deki İki-biçimli Çözümlemesi

Aristoteles varlıkları töz ve ilinek olmak üzere ikiye ayırıyor. Töz kategorisi tek tek insanlar, atlar gibi somut bireylerden oluşan birincil tözler ile bunların türleri olan ikincil tözler; *ilinekler* ise nicelik, nitelik, görelilik, uzam, zaman, iyelik, etkinlik ve edilgenlik kategorilerinden bireyler ve bunların türleri demektir.⁶

İlinekler ancak tözlerin içinde varolurlar. İlinek ile töz arasındaki bu bağıntıya bu nedenle *içinelik* bağıntısı denilebilir. Örneğin, Pembe niteliği Sokrates’in içindedir. Öte yandan bir tür ile o türden olan bir varlık arasındaki bağıntı *söyleme* bağıntısıdır; tür bu varlık için söylenir. Örneğin, İnsan türü Sokrates için söylenir. Öte yandan Sokrates’e özgü belirli pembe tonuna (sözgelişi) “membe” denildiğinde, Pembe türü membe için söylenir.⁷

Genel olarak, bir şeyin içinde olan varlık ilinek, bir şey için söylenen varlık da türdür. Hiçbir şey için söylenmeyen varlık birey, hiçbir şeyin içinde olmayan varlık da tözdür. Birey olan varlık birincil töz, tür olan varlık da ikincil tözdür. Öte yandan birey olan ilineğe *bireysel ilinek*, tür olan ilineğe de *türsel ilinek* denir. Örneğin, Sokrates birincil töz, İnsan ikincil töz, membe bireysel ilinek, Pembe de türsel ilinektir.

Bu açıklamaların ışığı altında (i) – (iii) önermeleri aşağıdaki gibi çözümlenir:

⁶ Bkz. *Kategoriler*, 1^b25 – 27, çev. Saffet Babür (Ankara: İmge Kitapevi, 1996).

⁷ Yapay “membe” sözcüğü G. E. L. Owen, “Inherence”, *Phronesis* 10 (1965), s. 97 – 105 adlı yazıda ortaya konulan yapay “vink” sözcüğünün karşılığıdır.

(i.1) *F* türü *a* için söylenir.

(ii.1) *G* ilineği *a*'nın içindedir.

(iii.1) *H*-leme ilineği *a*'nın içindedir.

Bu biçimlerin örnekleri (1. kesimdeki (i), (ii) ve (iii) tümcelerinin karşılığı olarak) sırasıyla şöyle olur:

(1.1) İnsan türü, Sokrates için söylenir.

(2.1) Pembe niteliği, Sokrates'in içindedir.

(3.1) Koşma etkinliği, Sokrates'in içindedir.

Öte yandan

(12) Sokrates membedir.

önermesinin karşılığı

(13) Membe Sokrates'in içindedir.

önermesidir.

3.2 Yüklemsel Tek-Biçimli Çözümleme

Yüklemsel çözümlemede yalnız öznenin bir şeyi imlediğini, yüklem karşılığı olan bir şeyin olmadığını savunulur. Dolayısıyla, bu görüşte, özne-yüklem önermesi iki şey arasında bir bağıntı olamaz. Buna göre sözü geçen (1) önermesi

(1.2) Sokrates bir-insandır.

biçiminde çözümlenip "bir-insandır" deyimini bölünmez bir eylem deyimini sayılır. Benzer bir biçimde (2) önermesindeki "membedir" ile (12) önermesindeki "membedir" deyimleri gene bölünmez bir eylem deyimini sayılır. Yalnızca (3) önermesindeki "koşuyor" sözcüğü alışagelmış işlevini korur. Buna göre yüklemsel çözümlemede özne-yüklem önermesinin tek genel biçiminin 2. kesimdeki (3) olduğunu söyleyebiliriz.

3.3 Türsel Tek-Biçimli Çözümleme

Bu görüşte özne-yüklem önermesinde yüklem hep tür adı sayılır. Böylece özne-yüklem önermesinin bağı, yüklem adlandırdığı tür ile öznenin adlandırdığı varlık arasında *türlendirme* denilebilen bir bağıntıyı dile getirir. Buna göre özne-yüklem önermesinin tek genel biçimi şöyledir:

(iv) *F* türü, *a*'yı türlendiriyor.

(iv) önermesi yerine eşdeğeri olan

(iv ϕ) *a*, *F* türünü örnekliyor.

önermesi kullanılabilir. Nitekim *F* gibi bir türden olan varlıklara *F*'nin *örnekleyenleri* diyoruz. Buna göre bir türün örnekleyenleri ile o tür arasındaki bağıntı, *örnekleme* bağıntısıdır. Bu bağıntı türlendirme bağıntısının evriğidir.

Türsel görüş dediğimiz sözü geçen görüşte, (1) önermesinin biçimi korunur. Nitekim bu önerme İnsan türünün Sokrates'i türlendirdiğini, veya başka bir deyişle Sokrates'in İnsan türünü örneklediğini dile getirir. (2), (3) ve (12) önermelerine gelince, bunları da sırasıyla

- (2.3) Sokrates bir pembe-şey'dir.
- (3.3) Sokrates bir koşar-şey'dir.
- (12.3) Sokrates bir membe-şey'dir.

biçiminde yazarak türlendirme önermelerine dönüştürürüz. Burada "pembe-şey", "koşar-şey" ve "membe-şey" birer tür adı sayılır. Genel olarak türsel görüşte, özne-yüklem önermelerini, "*F*" bir tür adı olmadığı durumlarda

(ivçç) *a*, bir *F*-şeydir.

biçiminde dile getirilir.

Ancak "*F*" bir tür adı olmadığı durumlarda, "*a F*dir" biçimindeki bir önermeyi türsel çözümlenmeye göre yorumlamak gereksiz yere işi uzatır. Nitekim bir şeyin *F*-şeyi türünden olması ancak bu şeyin doğrudan doğruya *F* olması demektir; yani bu şeyin *F* olduğunu bilmek sizin *F* türünden olduğu bilinemez. Örneğin Sokrates'in bir pembe şey olduğunu bilmenin tek yolu Sokrates'in doğrudan doğruya pembe olduğunu bilmektir. Dolayısıyla Pembe-şey gibi bir türe başvurmak gereksizdir. Kaldı ki Pembe-şey türü, birbiriyle ilişkisi olmayıp pembe renklilikten başka ortak yönleri olmayan şeylerden oluştuğundan gerçek bir doğal tür sayılamaz. Doğal türler, tür adları ile adlandırılan İnsan, Gezegen, Zümrüt, Elektron gibi pek çok ortak yanları olan birbiriyle ilişkili şeylerden oluşan türlerdir.

3.4 Tek-Biçimli Kaplamsal Çözümleme

Tek-biçimli kaplamsal çözümlemelerde özne-yüklem önermesi, öznenin imleminin yüklem kaplamasının bir ögesi olduğunu dile getirir. Buna göre (1), (2), (3) ve (12) önermeleri sırasıyla

- (1.4) Sokrates, insanlar kümesinin bir ögesidir.
- (2.4) Sokrates, pembe şeyler kümesinin bir ögesidir.
- (3.4) Sokrates, koşan şeyler kümesinin bir ögesidir.
- (3.12) Sokrates membe şeyler kümesinin bir ögesidir.

biçiminde çözümlenir. Genel olarak da (i), (ii) ve (iii) şöyle çözümlenir:

- (3.i) *a*, *F*ler kümesinin bir ögesidir.
- (3.ii) *a*, *G*-şeyler kümesinin bir ögesidir.
- (3.iii) *a*, *H*-leyen şeyler kümesinin bir ögesidir.

Bu çözümleme önemli bir eleştiriye açıktır. Öznenin imleminin yüklem kaplamasının bir ögesi olması, ancak yüklem özneye yüklenebilmesiyle saptanabilir; yani kaplamsal çözümleme yüklemsel çözümlmeye bağımlıdır. Dolayısıyla söz konusu çözümlenin gereği ortadan kalkar.

3.5 Çok-Biçimli Çözümleme

Burada “çok-biçimli çözümleme” dediğimiz bir görüşü savunacağız. Bu görüş Aristoteles’in alt kesim (3.1)’de ele alınan çözümlemesine dayanmakla birlikte şu noktalarda ayrılmaktadır:

1. Aristoteles’e göre içindelik bağıntısı, gerek bireysel gerekse türsel ilineklere ilişkindir; yani her iki ilinek çeşidi bir şeyin içinde bulunabilir. Örneğin gerek Pembe türsel ilineği gerekse membe bireysel ilineği Sokrates’in içinde vardır. Oysa Sokrates’in pembe olması onun pembenin belli bir tonu olan membe olmasından kaynaklanır. Öte yandan Pembe bir renk türü olup, membe o türden bir renk tonudur. Dolayısıyla Aristoteles’in deyişiyle Pembe, membe için söylenir. Buna göre (2) önermesi, yani “Sokrates pembedir” şöyle çözümlenebilir:

(2.5) Öyle bir bireysel ilinek vardır ki, Pembe bu bireysel ilinek için söylenir ve bu Sokrates’in içindedir.⁸

Görüldüğü gibi bir türsel ilineğin bir şeyin içinde olması o ilineğin türünde olan bir bireysel ilineğin o şeyin içinde olması anlamına gelir. Demek ki türsel ilinekler ancak dolaylı olarak, bireysel ilinekler ise bir şeyin içinde dolaysız olarak bulunabilirler.

2. Gene Aristoteles’e göre ilinekler ancak birincil tözlerin içinde olup onlardan bağımsız varolamaz. Biz ise bu görüşe katılmıyoruz. Bunun nedeni birincil töz olan fiziksel nesnelere nitelikleri, nicelikleri gibi ilinekleri ancak *yaklaşık* olarak taşıyabilmeleridir. Örneğin, bir nesnenin yüzeyinin her yerinin mutlak bir biçimde aynı renk tonunda olması, ya da kütesinin kesin olarak bir reel sayı ile dile getirilen belli bir değerde olması düşünülemez. Dolayısıyla tam belirli ilinekler gerçekten fiziksel nesnelere içinde olamazlar. Onların bu nesnelere bağımsız olarak varolduklarını kabullenmek zorundayız.

3. Aristoteles yorumcularının pek çoğuna göre, her bir bireysel ilinek yalnız bir tek nesnenin içinde bulunabilir. Başka bir deyişle, bu yorumculara göre bireysel ilinekler *yinelenemez*. Ancak gene de kimi yorumcular bireysel niceliklerin *yinelenebilir* olduklarını, yani birden çok sayıda nesnenin içinde bulunabildiklerini savunmuşlardır. Ancak bu son yorumcular, Aristoteles’in görüşüne uygun olarak, bireysel ilineklerin ancak nesnelere içinde olduklarını kabul ediyorlar.⁹ Oysa bu kabul bireysel ilineklerin yinelenebilirliğiyle bağdaşmayıp bir çelişkiye yol açar. Biz ise bireysel ilineklerin nesnelere bağımsız olarak varoldukları-

⁸ Bu tür bir çözümleme için bkz. M. V. Wedin, *Aristotle's Theory of Substance* (Oxford: Oxford University Press, 2000), s. 73.

⁹ Her iki görüşü 3.4 kesiminde *Aristotelesçi Görüş* başlığı altında inceliyoruz.

nı benimseyip bu ilinekların yinelenebilirliğini savunuyoruz.

4. Aristoteles'in ilineklere adlarının belirttiği gibi ilinekseldir; yani ilineklar ile içinde buldukları şeyler arasındaki bağıntı zorunlu olmayıp, bu şeylerin özünü belirlemezler. Başka bir deyişle, ilineklar özsel değildir. (Buna karşılık nesnelere için söylenen türler, Aristoteles'e göre özseldir.) Biz ise Aristoteles'in "ilinek" dediklerinin en azından kimilerinin nesnelere özünü belirlediklerini savunuyoruz. Örneğin bir elektronun kütlelerinin ve elektrik yükünün elektronun özünü belirlemede katkıları vardır; dolayısıyla bunların ilineksel değil özsel olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle Aristoteles'in ortaya koyduğu töz dışındaki dokuz kategoriden varlıklara artık "ilinek" diyemeyeceğiz.

5. Daha önce sözünü ettiğimiz yüklem anlamları (işlemleri), yani önermeler, özellikler ve, $n > 1$ olmak üzere, n -li bağıntılar Aristoteles'in ortaya koyduğu dört çeşit varlıktan (birincil tözler, ikincil tözler, bireysel ilineklar ve türsel ilineklere) farklıdır. Dolayısıyla, $n \geq 0$ olmak üzere, n -li bağıntıların varlığını kabul etmemiz yeni bir ayrıma yol açıyor. Sözgelisi (1-li bağıntı olan) pembe-olma özelliği veya başka bir deyişle pembelik, bir fiziksel nesnenin (örneğin Sokrates'in bedeni) içinde olan bir (bireysel ya da türsel) ilinek olamaz. Nitekim Sokrates'in içinde olan ilinek Sokrates'in rengidir; oysa Sokrates'in renginin pembe olduğunu söyleyebilmemize karşılık, pembe-olma ya da pembelik diyemeyiz. Öte yandan pembe-olma özelliğinin birincil veya ikincil bir töz olmadığı kuşku götürmez. Demek ki özellikler ve genel olarak bağıntılar *Kategoriler*'de öngörülen varlıklardan farklı yeni bir varlık çeşidini oluşturur.

Tüm bu farkları göz önünde tutarak, Aristoteles'in içindelik bağıntısı yerine *niteleme* dediğimiz bir bağıntıyı ortaya koyuyoruz. Bu bağıntının evriğine *taşınma* diyoruz; buna göre bir bireysel niteleyicinin nitelediği fiziksel nesnelere bu niteleyiciyi taşıdığını söyleriz. Niteleme bağıntısı, Aristoteles'in töz dışındaki dokuz kategorisi ile fiziksel nesnelere arasında bulunur. Bu dokuz kategoriden varlıklara *niteleyici*, bireysel olanlarına *bireysel niteleyici* ve türsel olanlarına *türsel niteleyici* diyoruz. Bir bireysel niteleyicinin onu taşıyan nesnelere *dolaysız* olarak, bir türsel niteleyicinin ise onu taşıyan nesnelere *dolaylı* olarak nitelediğini söyleriz. Türsel niteleme, bireysel niteleme yardımıyla şöyle tanımlanabilir:

(13) Bir türsel niteleyicinin bir fiziksel nesneyi dolaylı olarak nitelemesi, türsel niteleyicinin türlendirdiği bir bireysel niteleyicinin fiziksel nesneyi dolaysız olarak nitelemesi demektir.

Örneğin, bir türsel niteleyici olan Pembe'nin Sokrates'i dolaylı olarak nitelemesi, Pembe'nin türlendirdiği (membe gibi) bir bireysel niteleyicinin Sokrates'i dolaysız olarak nitelemesidir. Dolaylı nitelemenin bu biçimde dolaysız nitelemeye indirgenmesinden ötürü bundan böyle tek başına geçen "niteleme" terimini hep dolaysız niteleme anlamında kullanacağız.

Her türsel niteleyici bir takım bireysel niteleyicilerden oluşan bir türdür. Buna karşılık hiçbir bireysel niteleyici başka niteleyicilerden oluşan bir tür değildir. Bir türsel niteleyiciyi oluşturan bireysel niteleyicilerin bu türsel niteleyiciyi belirlediği söylenebilir. Buna göre tür-

sel niteleyiciye *belirlenebilir*, bunu oluşturan bireysel niteleyicilere de *belirlenmiş* denir. Örneğin Pembe bir türsel niteleyici olup, membe gibi birçok renk tonundan oluşan bir türdür. Dolayısıyla Pembe bir belirlenebilir, membe ve Pembe'yi oluşturan öbür renk tonları belirlenmiş (bireysel) niteleyicilerdir.¹⁰

Bireysel niteleyicilerin başlıca özellikleri şöyle özetlenebilir: 1. Bireysel niteleyiciler niteliği fiziksel nesnelere bağımsız olarak vardır. 2. Bireysel niteleyiciler, tıpkı Aristoteles'in ilinekleri gibi, yinelenebilir veya yinelenemez olarak yorumlanabilirler. Biz bunların yinelenebilir olduklarını savunuyoruz. Ancak kimi çağdaş analitik metafizik çevrelerinde, bireysel niteleyicilerin yinelenemez olduğu kabul edilmekte olup bunlara *trop* denilmektedir. (Tropları aşağıda irdeliyoruz.) 3. Bireysel niteleyiciler, doğrudan doğruya algılanamayan ve ancak bir idealleştirme işlemiyle birbirlerinden kesin olarak ayrılabilir bir biçim alırlar. Oysa ki algılanan niteleyiciler, örneğin renk tonları, ardı ardına geldikleri durumlarda birbirlerinden ayrılamazlar. 4. Fiziksel nesnelere söz konusu idealleştirmeden ötürü niteleyicilerini küçük veya büyük bir yaklaşıklık derecesi ile taşırlar. 5. Bireysel niteleyiciler çeşitli türlere ayrılır. Her türün birer üst-tür'ü ile birden çok sayıda alt-tür'leri olabilir. Üst türü olmayan bir türe *cins* diyoruz. Örneğin Renk, Uzunluk, Kütle birer cinstir. Belli bir cinsten olan niteleyiciler arasında bir sıralama bağıntısı vardır. Örneğin renk tonları arasında kırmızıdan mora giden bir sıralama bağıntısı bulunur. Uzunluklar arasında da küçükten büyüğe giden bir sıralama bağıntısı vardır. 6. Kimi durumlarda aynı türden bireysel niteleyiciler arasındaki sıralama sayısal değerler aracılığıyla belirtilebilir. Örneğin fiziksel (nesnel) renkler elektromagnetik dalgaların frekanslarına göre sıralanabilir. Bu biçimde sayısal değerleri olan bireysel niteleyicilere ve bunların türlerine *niceliksel niteleyici* denilebilir. Buna göre frekanslarla belirtilmiş renk tonları niceliksel niteleyici sayılabilirler. Doğal niceliksel niteliklere örnek olarak uzunluklar, kütleler ve sıcaklık derecelerini gösterebiliriz.

Şimdi yukarıda sözü geçen (1), (2), (3), (12) ile (i) (ii), (iii) önermelerini çok-biçimli çözümleme biçiminde sırasıyla şöyle çözümleyebiliriz:

(1.5.1) İnsan-olma özelliği Sokrates'e yüklenebilir.

(1.5.2) İnsan Sokrates'i türlendirir.

(2.5.1) Pembe-olma özelliği Sokrates'e yüklenebilir.

(2.5.2) Pembe türünden bir bireysel niteleyici Sokrates'i niteliyor.

(3.5.1) Koşma özelliği Sokrates'e yüklenebilir.

(3.5.2) Koşan-şeyler türü Sokrates'i türlendirir.

(12.5.1) Membe-olma özelliği Sokrates'e yüklenebilir.

(12.5.2) Membe Sokrates'i niteliyor.

¹⁰ Belirlenebilir ile belirlenmiş ayrımı için bkz. W. E. Johnson, *Logic: Part 1, 3* (New York: Dover Publications, 1964 (1921, 1924)).

4. Tümel-Tikel ve Soyut-Somut Ayrımları

4.1 Tümeler ve Tümelerin Örnekleri

En geniş anlamda ilkece herhangi bir sayıda örneği olabilen varlıklara *tümel*, örneksiz varlıklara da *tikel* denir. Ancak bu bağlamda geçen “örnek” teriminin anlamı tam belirgin değildir. Sezgisel anlamda bir varlığın örneği o varlığın bütününi şu veya bir biçimde temsil edip onun hakkında bilgi veren bir şeydir. Buna göre birbiriyle ilişkisi olmayabilen ve ortak özellikleri bulunmayabilen öğelerden oluşan bir kümenin hiçbir ögesini kümenin bir örneği sayamayız. Nitekim böyle bir kümenin bir ögesi kümenin bütününi temsil edemediği gibi bu küme hakkında bilgi de veremez. Bu nedenle bir kümenin öğelerini o kümenin örneği saymıyoruz. Dolayısıyla kümeler tümel değil tikeldir.

Buna karşılık bir doğal türün her ögesi türü temsil eder ve onun hakkında bilgi verir. Dolayısıyla bir doğal türü oluşturan, yani o türden olan, varlıklar türün örnekleri sayılmalıdır. Bu çeşit örnekler için “örnekleyen” terimini kullanıyoruz. Bu açıklamaların ışığı altında doğal türlerin belirgin olarak tümel olduğunu söyleyebiliriz. Doğal türlerin, ve genel olarak türlerin, ilk bakışta onları oluşturan varlıkların kümesi olduğu sanılabilir. Bu bir yanılgıdır; nitekim her küme kendi öğelerince belirlenir. Bir kümenin tek bir ögesinin bile değişmesi kümeyi başka bir kümeye dönüştürür. Oysa doğal türlerin durumu çok farklıdır. Örneğin İnsan türünün örnekleyenlerinin, yani tek tek insanların, (doğum ve ölüm yoluyla) sürekli olarak değişmesine karşın türün kendisi varlığını korur. Üstelik doğal türlerin belli bir yapısı olduğunu daha önce belirtmiştik. Dolayısıyla doğal türleri yapısı olmayan kümelerden ayırt etmemiz kaçınılmazdır. Bununla birlikte her doğal türün karşılığı olarak bu türün örnekleyenlerinden oluşan bir kümenin bulunduğu göz önünde tutulmalıdır. Bu kümeye ise türün *kaplamı* denir. Kuşkusuz tür ile türün kaplamı özdeş değildir.

Öte yandan yüklemelerin anlamları olan bağıntılar da tümel sayılmalıdır. Nitekim bir n -li bağıntının örnekleri, bu bağıntıyı (varsa) gerçekleyen sıralı n -liler olur. Özel olarak doğru önermelerin tek bir örneği vardır; bu da boş kümedir. Yanlış önermelerin ise hiçbir örneği yoktur. Herhangi bir n -li bağıntının örneklerini saptamak için bu bağıntıyı dile getiren n -li yüklem n tane ad ile birlikte oluşturduğu önermeye bakılır. Eğer bu önerme doğru ise, sözü geçen adların oluşturduğu n -li dizi yüklem bir örneğidir. Buna karşılık önerme yanlış ise, yüklem bir örneği saptanamaz. Eğer yüklem n tane ad ile birlikte oluşturduğu tüm önermeler yanlış ise, yüklem hiçbir örneği olmadığı ortaya çıkar. Demek ki bir n -li yüklem örneği olabilmesi için, n tane ad ile oluşturduğu önermelerden en az birinin doğru olması gerekli ve yeterlidir. Bağıntıların örneklerine, türlerinkinden ayırt etmek amacıyla, “özne” diyeceğiz. Nitekim özne, yüklem uygulandığı şeydir. Örneğin insan-olma 1-li bağıntısının bir öznesi Sokrates’tir. Bunun saptanması, (1) önermesinin, yani “Sokrates bir insandır” ın doğruluğuna dayanır.

Son olarak (bireysel) niteleyicilerin tümel olup olmadığını araştıralım. Yaygın bir görüş açısından, gerek yinelenebilir-bireysel gerekse türsel niteleyicilerin niteledikleri nesnelere, bu

niteleyicilerin örneği sayılır. Buna dayanarak da tüm niteleyicilerin (yinelenebilir olmak koşuluyla) tümel olduğu ileri sürülmektedir. Biz ise bireysel veya türsel herhangi bir niteleyiciyi taşıyan nesnelere o niteleyicinin örnekleri olamayacağını, dolayısıyla bireysel niteleyicilerin tümel olmadıklarını savunuyoruz. Buna karşılık türsel niteleyiciler, tümel niteleyicilerden oluşan örnekleri olduğundan tümeldir.

Niteleyicileri taşıyan nesnelere o niteleyicilerin örneği olmadığı şöyle gösterilebilir: Sözel (2) önermesinin ("Sokrates pembe") doğruluğuna dayanarak Sokrates'in Pembe'nin, (12) önermesinin ("Sokrates membe") doğruluğuna dayanarak da membe'nin bir örneği olduğunu (karşı çıktığımız görüşe uygun olarak) varsayalım. Oysa Pembe bir tür, membe ise bu türden bir varlık olduğundan, membe Pembe'nin bir örneğidir. Dolayısıyla gerek Sokrates gerekse membe Pembe'nin örneği oluyor. Böylece Pembe'nin, biri töz öbürü nitelik olmak üzere, iki ayrı kategoriden örnekleri bulunmuş olur. Aristoteles'in *Kategoriler*'inde ise tür ile örnekleri aynı kategoridedir. Bu nedenle her bir türün örnekleri de aynı kategoridedir. Oysa Pembe'nin nitelik kategorisinden olmasına karşın, örneği olduğu varsayılan Sokrates töz kategorisindedir. Pembe'nin iki örneği olan Sokrates ile membe'nin de kategorileri farklıdır. Öte yandan Pembe'nin örneği olan Sokrates, Pembe'nin ikinci örneği olan membe'nin bir örneğidir. Dolayısıyla Pembe'nin örneklerinden biri öbürünün bir örneği oluyor. Demek ki niteleyicileri tümel sayan görüş kabul edilmesi zor olan veya en azından Aristoteles'in görüşü ile bağdaşmayan bir duruma yol açıyor. Bu nedenle varsayımı kabul etmemek gerekir. Demek ki Pembe'nin veya membe'nin nitelediği nesnelere bu niteleyicilerin örneği olamaz. Pembe'nin bir tür olarak tümel olmasına karşılık, membe gibi bir bireysel niteleyici örneği olamadığı nedeniyle tümel olamaz. Nitekim bir niteleyicinin örnekleri ilk bakışta ya türleştirdiği bireysel niteleyiciler ya da nitelediği nesnelere olabilir. Başka çeşitten örnek düşünülemez. Oysa membe bireysel niteleyici olarak hiçbir şeyi türleştiremez. Öte yandan membe'nin nitelediği nesnelere onun örnekleri sayılmadığını görmüştük. Bu nedenle örneği bulunamayan membe ve genel olarak tüm bireysel niteleyiciler (yinelenebilir olmalarına karşın) tümel değil tikteldir.

4.2 Somut Varlıklar ve Soyut Varlıklar

Uzay-zaman içindeki varlıklara *somut* denir. En önemli somut nesne türleri cisimler ve fiziksel olaylardır. Örneğin taşlar, yıldızlar, atomlar ve Sokrates'in bedeni, birer cisim, ışıldamalar, fırtınalar, doğumlar ve ölümler birer olaydır. Somut-olmayan, yani uzay-zaman içinde yer almayan varlıklara *soyut* denir. Örneğin (sayılar ve kümeler gibi) matematiksel nesnelere, bireysel niteleyicilere ve her çeşitten tümeller soyut varlıklardır.

Somut varlıklar tür olmadıklarından birer nesne sayılmalıdır. Dolayısıyla "somut varlık" yerine "somut nesne" terimini kullanacağız. Somut nesnelere *tam-somut* ile *yarı-somut* olmak üzere iki çeşide ayrılabilir. Tam-somut nesnelere kapladıkları yere ilişkin tüm özellikleri ve niteleyicileri örnekleyen veya taşıyan nesnelere. Yarı-somut nesnelere ise geometrik olmayan kimi özellikleri veya niteleyicileri soyutlanan somut nesnelere. Tam somut nesnelere

den soyutlama ve idealleştirme yoluyla oluşan ve *fiziksel dizge*¹¹ denilen nesnelere yarı-somuttur. Ayrıca olaylar ile toplar da yarı-somuttur.

4.3 Çokta-Birlik Problemi

Tümel kavramı Platon ile başlayan çokta-birlik denilen bir problemten kaynaklanmaktadır.¹² Bu problemi şöyle dile getirebiliriz. Aynı yüklem farklı nesnelere doğru olarak uygulanabildiği bir olgudur. Çokta-birlik problemi, bu olguyu en uygun bir biçimde açıklama problemi olarak dile getirilebilir. Problemin çözümü olarak birbiriyle bağdaşmayan çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. Bu görüşlerden en önemlilerini aşağıda betimliyoruz.

Adcılık: Bu görüş, tümelerin ve yinelenenliklerin yadsındığı ve yalnız kimi tikellerin varlığının kabul edildiği bir görüştür. En sıkı adcılıkta yalnız somut tikellerin, daha ılımlı olanlarında ise kümeler gibi (soyut tikel) matematiksel nesnelere varolduğu kabul edilir. Sıkı adcı görüşte özne-yüklem önermesi, yüklem tek-biçimli çözümlemeye uygun olarak yorumlanır. Böyle bir yorumlamada yüklem birlikte-anlamı bir deyim sayılır. Dolayısıyla çokta-birlik problemi, yüklemi ortak olan özne-yüklem önermelerinin öznelerinin, yüklem dile getirdiği bir varlığı örneklemesi veya taşımasıyla değil, yalnızca önermelerin *birlikte* doğru olduklarının bilinmesiyle açıklanır. Buna göre problemin çözümü, ontolojik değil epistemolojik oluyor. İlimli adcılıkta ise özne-yüklem önermesi tek-biçimli kapsamsal çözümlemeye uygun olarak yorumlanır. Dolayısıyla yüklem, birlikte-anlamı bir deyim olmayıp bir küme adı sayılır. Bu durumda çokta-birlik problemi, ortak yüklemi olan önermelerin öznelerinin aynı bir kümenin öğeleri olmasıyla çözümlenir.

İlimli adcılığın başka bir biçimi *kavramcılıktır*. Bu görüşte somut nesnelere yanı sıra bir de zihinsel varlıklar olarak kavramlar kabul edilir. Böylece çokta-birlik problemi, ortak yüklemi olan önermelerin öznelerinin aynı bir kavramın altına girmesiyle çözümlenir.

Gerçekçilik: Çeşitli gerçekçi görüşler vardır. Bunların ortak yönü kimi *yinelenenlik* (soyut) varlıkların kabul edilmesidir. Aşağıda gerçekçiliğin üç biçimini inceliyoruz:

1. Platoncu görüş:¹³ Bu görüşte çokta-birlik problemi şöyle çözümlenir. *a* ile *b*, *F* yüklemine doğru olarak uygulandığı iki varlık olsun. Bu iki varlığa aynı yüklem uygulanabilmesi, *a* ile *b*'nin en yetkin biçimde *F* olan (tümel) ideal varlığa yaklaşık olarak benzemesi demektir. Bu ideal varlığa *F-ideası* (*Eidos*) denir. Ancak *a* ile *b*, *F-ideası*'na ne kadar benzerse benzesin hiçbir zaman onunla özdeş olamaz. *F-ideası* *F* olan en yetkin varlık olduğuna göre, haydi haydi *F* dir. Böylece *F* olan *a* ile *b*'den başka bir de *F-ideası* ortaya çıkar. O zaman da *a*, *b* ve *F-ideası*'na aynı *F* yüklemine uygulanabilmesi için bunların yaklaşık olarak ikin-

¹¹ Soyutlama ve idealleştirme kavramları için bkz. F. Suppe, *The Semantic Conception of Theories and Scientific Realism* (Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1989), s. 94 – 96. Fiziksel dizge kavramının soyutlama ve idealleştirme kavramları yardımıyla tanımı için gene bkz. a. g. y., s. 65.

¹² Çokta-birlik problemi için bkz. G. B. Matthews ve S. M. Cohen, "The One and The Many", *Review of Metaphysics* 21 (1967/1968), s. 630 – 655.

¹³ Platon'un bu görüşü için bkz. özellikle *Phaedo* diyalogu.

ci düzeyden bir *F*-ideası'na benzemeleri gerekir. Ancak bu üç varlıktan hiçbiri, dolayısıyla *F*-ideası da, söz konusu ikinci dereceden *F*-ideası ile özdeş olamaz. Bu durumda *F* olan *a*, *b* ve *F*-ideası ve ikinci düzeyden *F*-ideası gibi dört varlıkla karşılaşırız. Bu süreç sonsuza değin gider; yani durmadan gerileme sorunuyla karşılaşırız. Örneğin *a* ile *b* farklı iki insan (adam) olduğunda, insan-olma yüklemine her ikisine uygulanabilmesi bunların İnsan ideası'na yaklaşık olarak benzenmesine bağlıdır. Oysa insan-olma yüklemi İnsan ideası'na yüklenir. Böylece *a* ile *b* gibi iki insanla başladıktan sonra üçüncü bir insanla karşılaşmış oluruz. Bu durum ise durmadan gerilemeye yol açtığından, iki insandan bir üçüncüsünün ortaya çıkmasına bakarak, Platoncu görüşün üçüncü adam paradoksuna yol açtığı söylenir.

2. *Aristotelesçi görüş*: Daha önce belirttiği gibi Aristoteles'in *Kategoriler*'inde söyleme ile içindelik olmak üzere iki çeşit yüklem bağıntısı vardır. Birinci bağıntı durumunda, bir türü dile getiren bir yüklem farklı şeylere doğru olarak uygulanması, aynı türün söz konusu şeyler için söylenmesiyle açıklanır. İkinci bağıntı durumunda ise bir ilineği dile getiren bir yüklem farklı şeylere doğru olarak uygulanması, aynı ilineğin söz konusu şeylerin içinde olmasıyla açıklanır. Böylece çokta-birlik problemi her iki durumda çözülmüş olur. Aristotelesçi görüşte üçüncü adam paradoksu ortaya çıkmaz. Nitekim *F* gibi bir ilineğe hiçbir zaman *F*-olma özelliği yüklenemez. Örneğin Pembe türsel ilineğine pembe-olma özelliği yüklenemez; yani Pembe ilineği pembe değildir. Gene membe bireysel ilineğine membe-olma özelliği yüklenemez. Nitekim membe bireysel ilineği, membe değildir. Dikkat edilirse rengi olan her şey uzay-zaman içinde yer kaplamalıdır. Oysa ilinekler soyut olup uzay-zaman içinde yer kaplamaz; dolayısıyla renklerinden söz edilemez.

Aristoteles'in bireysel ilinekleri yinelenebilir ve yinelenemez olarak iki ayrı biçimde yorumlanmıştır.¹⁴ Birinci durumda şöyle bir çelişki ortaya çıkar: *a* ile *b* farklı iki şey, *F* de bir ilineği dile getiren bir yüklem olduğunda, *a*-içindeki-*F* ilineği *a*'nın içinde olup *b*'nin içinde değildir; *b*-içindeki-*F* ilineği ise *b*'nin içinde olup *a*'nın içinde değildir. Demek ki *a* ile *b*, *a*'nın-içinde-olma ile *b*'nin-içinde-olma özelliklerinden birini taşıyıp öbürünü taşımamaktadır. Bu durumda özdeşlik mantığı gereğince *a*-içindeki-*F* ile *b*-içindeki-*F* farklı şeylerdir; oysa her biri *F* ilineği ile özdeştir. Dolayısıyla *a*-içindeki-*F* ile *b*-içindeki-*F* birbirleriyle özdeş olmalı. Böylece açık bir çelişki ortaya çıkmış oluyor.¹⁵ Buna karşılık bireysel ilineklerin yinelenemez sayıldığı ikinci yorum bu çelişkiyi engeller: Nitekim (*a* ile *b* farklı nesnel olduğunda) *a*-içinde-membe ile *b*-içinde-membe ayrı bireysel ilinek, Membe ise türsel ilinek sayılır. Dolayısıyla *a*-içinde-membe ile *b*-içinde-membe, Membe ile özdeş olamaz. Bu çelişki Platoncu görüşte de ortaya çıkmaz. Çünkü *F*-ideası ne *a*'nın ne de *b*'nin içinde bulunur; dolayısıyla *a*'ya ilişkin *F*-ideası ile *b*'ye ilişkin *F*-ideası bir ve aynı şeydir, hiçbir şekilde birbirinden farklı değildir.

¹⁴ İlineklerin yinelenebilir yorumu için bkz. Owen, a. g. y.; yinelenemez yorumu için ise bkz. J. L. Ackrill, *Aristotle's Categories and De Interpretatione* (Oxford: Oxford University Press, 1963)

¹⁵ Bu çelişki için bkz. I. M. Bochenski "The Problem of Universals", in *The Problem of Universals: A Symposium*, eds. I. M. Bochenski et al., Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1956, s. 51 – 52. Ayrıca bkz. T. Grünberg, "Nominalizm", *Araştırma*, 6 (1970/1968), s. 54 – 56.

3. *Çok-biçimli çözümlemeye dayanan görüş*: Bu görüşte özne-yüklem önermesi çok-biçimli çözümlemeye uygun olarak yorumlanır. Daha önce belirttiğimiz gibi, böyle bir çözümleme Aristoteles'in bireysel ilineklerini yinelenebilir sayan yorumdan türetilmişti. Ancak bu görüşte, ilinekler nesnelere içinde olmayıp onlardan bağımsız olarak var olduklarından söz konusu görüşün Aristotelesçi ile Platoncu görüşlerin arasında yer alıp bunların bir sentezini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu görüşün üstünlüğü, bir yandan ne Platoncu görüşte çıkan üçüncü-adam paradoksuna, ne de bireysel ilineklere yinelenebilir sayan Aristotelesçi görüşteki çelişkiye yol açmaması, öbür yandan bireysel ilineklere yinelenemez sayan Aristotelesçi görüşteki ve genel olarak aşağıda irdelenen trop görüşündeki güçlükleri gidermesi ve bu görüşleri temellendirmesidir.

Sözü edilen 3. görüşte F gibi n -li bir yüklem farklı çeşitten varlıklar dile getirebilir. Bunlar bir yandan F 'nin anlamı olan bir n -li bağıntı, öbür yandan da F 'nin (varsa) karşılığı olan bir nesne türü ya da bir türsel veya bireysel niteleyicidir. Dikkat edilirse çoğu kez F , yalnızca bir bağıntıyı dile getirir; ancak kimi durumlarda bir nesne türü veya niteleyiciyi de dile getirir. Örneğin "a nesnesi kırmızı veya yeşildir." önermesinin yüklemi kırmızı-veya-yeşil-olma bağıntısını dile getirip hiçbir nesne türünü veya niteleyiciyi dile getirmez. Bu çerçevede üçüncü-adam paradoksu şöyle çözülür: F yüklemi ister bir bağıntıyı ister bir nesne türünü ya da niteleyiciyi dile getirsün; her iki durumda F yüklemine dile getirilen varlığa (doğru olarak) yüklenmesi olanaksız olduğundan paradoks ortaya çıkmaz. Örneğin F yüklemi "pembe" olsun. O zaman "pembe" yüklemine dile getirdiği pembe-olma özelliği pembe olmadığı gibi, "pembe" yüklemine karşılığı olan Pembe türsel ilineği de pembe değildir. Öte yandan yukarıda sözü geçen çelişkinin ortaya çıkmaması, F yüklemine (membe gibi) bir bireysel niteleyiciyi dile getirdiği durumda, niteleyicinin hiçbir nesnenin içinde olmamasından ötürü a -içinde- F ile b -içinde- F gibi varlıklardan söz edilememesine dayanır.

Çokta-birlik problemine gelince, iki durumu ayırmak gerekir. Birden çok sayıda nesneye doğru olarak uygulanan F yüklemine bir karşılığı olarak bir nesne türü veya niteleyicinin bulunmadığı durumda, çözüm adıcılık ya da kavramcılığın çözümüne indirgenir. Oysa F yüklemine karşılığı bir nesne türü ya da niteleyici olduğu durumda F yüklemine birçok nesneye doğru olarak uygulanması, bu nesnelere sırasıyla söz konusu türden olması veya söz konusu niteleyiciyi taşıması ile açıklanır. Bu da gerçekçiliğe dayanan bir çözümdür.

4. *Trop görüşü*: Bu görüşte bireysel ilinekler ve genel olarak bireysel niteleyiciler yinelenemez sayılır. Başka bir deyişle uzay-zaman'ın belli bir bölgesinde bulunan bir bireysel niteleyici başka bir bölgede bulunamaz. Troplar (Renk, Uzunluk, Kütle gibi) gibi çeşitli trop cinslerine ayrılır. Aynı cinsten troplar arasında sıkı veya gevşek çeşitli benzerlik bağıntıları bulunur. Her benzerlik bir eşdeğerlik, yani yansımali, bakımsız ve geçişli bir bağıntıdır. Bir benzerlik bağıntısı cinsi birbirinden ayrıktır benzerlik sınıflarına ayrılır. Verilen bir benzerlik bağıntısının her benzerlik sınıfı, birbirine benzeyen niteleyicilerinden oluşan bir küme demektir. Bir cinsteki daha sıkı olan bir benzerlik bağıntısı daha gevşek olan birini içerir. Yani iki niteleyici birbirine daha sıkı benzerse, haydi haydi daha gevşek olarak da benzer. Bir

cinste bulunan en gevşek benzerlik bağıntısının bir tek benzerlik sınıfı vardır, o da cinsin bütünüdür.

Öte yandan en sıkı benzerliğe *tam-benzerlik* denir. Her cinste bir tek tam benzerlik bağıntısı bulunur. Herhangi bir benzerlik bağıntısının belirlediği benzerlik sınıflarına *trop türü* veya bu bağlamda kısaca *tür* denir. Eğer bir benzerlik bağıntısı bir başkasını içeriyorsa, içerenin benzerlik sınıfları, içerilenin benzerlik sınıflarının üst-tür'ü, içerilenin de içerilenin kilerin alt-tür'ü olur. Tam-benzerlik bağıntısının benzerlik sınıflarına *tam-benzerlik sınıfları* diyoruz. Her tam-benzerlik sınıfı alt-tür'ü olmayan bir türdür; alt-tür'den yoksun olan her tür de bir tam-benzerlik sınıfıdır. Birincisi şöyle gösterilebilir: T 'nin S gibi bir alt-tür'ü bulunan bir tam-benzerlik sınıfı olduğunu varsayalım. O zaman S alt-tür'ü tam-benzerlik bağıntısının içerdiği bir benzerlik bağıntısının bir benzerlik sınıfı olur. Oysa tanımı gereği, tam-benzerlik bağıntısı hiçbir benzerlik bağıntısını içermez. Demek ki varsayım yanlıştır. O halde T 'nin alt-tür'ü olamaz. İkincisini göstermek için T 'nin alt-tür olmayan bir tür olduğunu kabul edelim. Her tür gibi T , bir benzerlik bağıntısının bir benzerlik sınıfıdır. T 'nin alt-tür'ü olmadığından, sözü geçen benzerlik bağıntısını içeren başka bir benzerlik bağıntısı yoktur, dolayısıyla bir tam-benzerlik bağıntısıdır. O zaman da T , bir tam-benzerlik bağıntısı olur.

Türler benzerlik bağıntılarına dayanarak tanımlanabildiği gibi, benzerlik bağıntıları da türler yardımıyla tanımlanabilir. Her trop türünün ya bir tek üst-tür'ü vardır ya da hiçbir üst-tür'ü yoktur. Üst-tür'ü olmayan tür bir trop cinsidir. Öte yandan her tür, birden çok sayıda birbirinden ayrık alt-tür'lere ayrılır; ya da hiçbir alt-tür'ü bulunmaz. Bir cinsin birbirinden ayrık alt-tür'lere ya da başka bir deyişle bölümlere ayrılmasına cinsin bir bölümlenmesi denir. Cinsin alt-tür'leri çeşitli bölümlenmeler, her bölümlenme de bir benzerlik bağıntısı oluşturur. İki trop arasında belli bir bölümlenmenin oluşturduğu benzerlik bağıntısının bulunmasının gerekli ve yeterli koşulu, her iki tropun bölümlenmenin aynı bir bölümünün içinde bulunması demektir. Böylece (cinsin türlerinden oluşan) bir bölümlenmenin karşılığı olan bir benzerlik bağıntısı tanımlanmış olur. Özel olarak cinsin alt-tür'den yoksun türleri bir bölümlenme oluştururlar. Bu bölümlenmenin belirlediği benzerlik bağıntısı da cinsin örnekleyenleri arasındaki tam-benzerlik bağıntısıdır.

Troplar en genel olarak uzay-zaman'ın belli bir bölgesinde bulunan belli bir nitelik veya nicelik sayılır. Buna göre tropların (yinelenebilir) bireysel nitelencilerden farklı olarak uzay-zaman içinde bir bölgeyi kapladıklarını söyleyebiliriz. Bu bölgeye tropun *konumu* denir. Buna göre belli bir tropun kimliğini belirlemek için en başta konumunu saptamak gerekir. Bu saptamanın yapıldığını varsayalım. O zaman da söz konusu konumdaki belli bir tropun kimliğini belirlemenin, "bu" sözcüğüyle dile getirilebilen konuma yönelik bir gösterme işlemiyle gerçekleşebileceği sanılır. Oysa aynı bir konumda gerek bir cisim gerekse belirsiz sayıda trop bir arada bulunabilir. O zaman da salt bir gösterme işlemi, belli bir tropun kimliğini belirlemek için yetmez. Aristoteles'ten Wittgenstein'a dek bu belirlemenin "bu F " biçiminde (örneğin "bu renk", "bu pembe renk", "bu membe tonu", "bu ses tonu", "bu uzunluk" gibi)

bir deyimle dile getirilebilen işlemle gerçekleştirilebildiği söylenmiştir. Demek ki tropların kimliğinin belirlenmesi, türsel ya da bireysel (yinelenebilir) bir niteleyiciye başvurulmasını gerektirir. Böylece, daha önce belirttiğimiz gibi, trop görüşünün ancak savunduğumuz 3. görüş çerçevesinde temellendirilebildiğini görüyoruz. Kaldı ki trop görüşü için gerekli olan tam-benzerlik bağıntısı da önünde sonunda gene 3. görüşe dayanır.

Trop görüşünün dört biçiminden söz edebiliriz: *cisim-trop-tür*, *cisim-trop*, *salt-trop* ve *trop-trop türü* görüşleri.¹⁶ Bu görüşleri sırasıyla aşağıda inceliyoruz.

4.1 Cisim-trop-tür görüşü: Bu görüşte cisimler (somut fiziksel nesnelere), cisim türlerinin, tropların ve trop türlerinin varlığı kabul edilir. Söz konusu görüş, Aristotelesçilikte bireysel niteleyicileri yinelenemez sayan yorumdan kaynaklanır; bu nedenle de yinelenebilir yorumun yol açtığı çelişki ortaya çıkmaz. Ancak Aristoteles'ten farklı olarak tropolar yalnız ilineksel değil, özsel de olabilir. Her trop taşıyıcısı olan bir tek nesnenin içinde bulunur. Örneğin Sokrates'in rengi olan membe yalnız Sokrates'in içinde olup başka hiçbir nesnenin içinde olamaz. İki farklı fiziksel nesnenin renk tonları birbirine ne denli benzerse benzesin, hatta birbiriyle (3. görüş anlamında) özdeş olsalar bile, bunlar trop olarak farklı varlıklar sayılır; özdeş oldukları durumunda aralarında tam-benzerlik bağıntısı vardır. Bir cismin içinde belli bir türden bir trop bulunduğu, bu cismin gerek tropu gerekse türünü taşıdığı söyleriz. Bu görüşte trop türlerinin varlığı kabul edildiğinden aynı bir cinsten tropolar arasındaki tüm benzerlik bağıntıları, özellikle tam-benzerlik bağıntısı, cinsteki türler yardımıyla daha önce gösterildiği gibi tanımlanabilir.

4.1 görüşünde çokta-birlik sorunu şöyle çözülür. F bir trop, trop türü, ya da nesne türü dile getirirsin. O zaman F yüklemine a ile b gibi iki nesneye doğru olarak uygulanması, a ile b 'nin F tropu veya trop türünü taşıması ya da a ile b 'nin F türünden olmasıyla açıklanır. Buna karşılık F yüklemine karşılığı olan bir varlık yoksa, çokta-birlik sorununun çözümü adacı veya kavramcılığınkine indirgenir.

Söz konusu 4.1 görüşü 3. görüşe şöyle indirgenebilir. (i) Tek tek tropoların indirgenmesi: t , a cisminin taşıdığı belli bir trop olduğunda, yukarıda söylendiği gibi, bu tropun kimliğinin belirlenmesi için tropun taşıyıcısının bir niteliğine veya niceliğine başvurmak gerekir. Sokrates'in-içinde-membe (Sokrates'in-membe-renk-tonu) ya da bu-çubuğun-uzunluğu böylece belirlenen birer trop örneğidir. a cismindeki tropun belirlenmesinde başvuru nitelik veya niceliğin karşılığı olan x gibi bir bireysel niteleyici olmalıdır. Buna göre t tropu a cisminin içinde olup x bireysel niteleyicisiyle belirlendiği durumda, t tropunu $\cdot a$, $x\bar{O}$ sıralı ikilisine indirgeyebiliriz. O zaman da $\cdot a$, $x\bar{O}$ ve $\cdot a$, $y\bar{O}$ gibi iki trop arasında tam-benzerlik bağıntı-

¹⁶ Cisim-trop görüşü için bkz. C. B. Martin, "Substance Substantiated", *Australasian Journal of Philosophy* 58 (1980), s. 3 – 10. Salt-trop görüşü için ise, bkz. G. F. Stout, "Are the Characteristics of Particular Things Universal or Particular?", *Proceedings of the Aristotelian Society*, supplementary volume 3 (1923), s. 144 – 22, D. C. Williams, "On the Elements of Being I – II", *The Review of Metaphysics* 7 (1953), sayı 1 – 2, s. 3 – 18, K. Campbell, *Abstract Particulars* (Oxford: Basil Blackwell, 1990) ve A. Denkel, *Object and Property* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996).

sının bulunmasını x ile y 'nin özdeşliğiyle tanımlayabiliriz. Bu tanıma göre, sözgelisi a çubuğunun 2-metrelik-uzunluğu ile b çubuğunun 2-metrelik-uzunluğu tam-benzer troplardır. (ii) Trop türlerinin indirgenmesi: T bir trop türü olsun. T 'nin ömekleyenleri olan her bir trop yerine $\cdot a$, $x\bar{O}$ biçimindeki sıralı ikiliyi ele alalım. O zaman T trop türünün indirgenmiş biçimi sözü geçen sıralı ikililerin kümesi olur. Böylece troplar bütünüyle elenmiş olup, 4.1 görüşü 3. görüşe indirgenir.

4.2 *Cisim-trop görüşü*: Bu görüşte yalnız cisimler ile cisimlerin içindeki tropların varlığı kabul edilir. 4.1 görüşünün tersine, cisim-trop görüşünde tam-benzerlik bağıntısı tanımlanamayıp ilkel bir bağıntı sayılmalıdır. Böyle bir görüşte çokta-birlik probleminin çözümünün 4.1'inkinden tek farkı trop türleriyle nesne türlerinin yer almamasıdır. Dolayısıyla çözümde adcılık veya kavramcılığın işlevi 4.1'inkine göre çok daha büyüktür.

4.3 *Salt-trop (trop demeti) görüşü*: Tekçi olan bu görüşte, troplardan başka hiçbir varlık kabul edilmez. Dolayısıyla cisimlerin troplara indirgenmesi gerekir. Böyle bir indirgeme, cisimleri biraradalık bağıntısı içinde olan tropların demeti saymakla gerçekleşir. Biraradalık bağıntısı ise, tam-benzerlik bağıntısı gibi, 4.3 görüşünü benimseyenlerce genellikle ilkel sayılır. Bu görüşte çokta-birlik problemi şöyle çözülür: a ile b birer trop demeti olduğunda, F yüklemine a ile b 'nin ikisine de doğru olarak uygulanması F bir trop dile getirdiği durumda, bu tropun gerek a 'nın gerekse b 'nin ögesi olmasıyla açıklanır. F 'nin bir trop dile getirmediği durumda ise çözüm gene adcı veya kavramcı görüşteki gibidir.

4.4 *Trop-trop türü görüşü*: Bu görüş 4.3 görüşüne trop türlerini eklemekle oluşur. Böylece tam-benzerlik bağıntısı 4.1 görüşünde olduğu gibi tanımlanabildiğinden 4.3 görüşünden üstündür. Bu görüşte çokta-birlik probleminin çözümünün 4.2'inkinden tek farkı ortak yüklemine bir trop türünü dile getirebilmesi ve bu durumda çözümün yüklemine doğru olarak uygulandığı trop demetlerinde o türden birer trop bulunmasındadır. Daha açık olarak söylersek, F yüklemi T gibi bir trop türünü dile getirdiğinde, a ile b 'nin trop demetlerine doğru olarak uygulanması, gerek a 'nın gerekse b 'nin T türünden birer ögesi olmasıyla açıklanır.

5. *Salt niteleyici görüşü*: Bu görüşte yalnız bireysel ve türsel niteleyicilerin varlığı kabul edilir. Somut nesne (cisim) ise bireysel niteleyicilerden oluşan bir demet olarak tanımlanır. Çokta-birlik problemi 5. görüşte şöyle çözülür: F yüklemi x bireysel veya X türsel niteleyicisini dile getirdiğinde, bu yüklemine a ile b gibi iki bireysel niteleyici demetine doğru olarak uygulanması, x 'in gerek a gerekse b 'nin ögesi olması veya a ile b 'nin ögeleri arasında X türünden birer bireysel niteleyici olmasıyla açıklanır. Eğer bu görüş salt bireysel niteleyicilere sınırlandırılırsa çokta-birlik probleminin çözümünün yukarıdakinden tek farkı, çözümde X türsel niteleyicisine yer verilmemesidir.

Görüldüğü gibi bu kesimde incelenen ontolojik görüşlerde yalnız üç çeşit varlığa yer verilmiştir. Bunlar cisimler, troplar ve soyut varlıklar (yani cisim türleri, bireysel niteleyiciler ve türsel niteleyiciler)dir.¹⁷ Cisim çeşidini C , trop çeşidini T ve soyut varlık çeşidini S ile

¹⁷ Burada soyut nesnelere arasında yer alan salt matematiksel nesnelere her çeşitten kılmlara yer vermiyoruz.

kısaltığımızda, $(C + T + S)$, $(C + T)$, $(T + S)$, $(C + S)$, (C) , (T) , (S) simgeleriyle dile getirebileceğimiz tam yedi görüş ortaya çıkar. Bunların tümünü yukarıda incelemiş bulunuyoruz. $(C + T + S)$, 4.1 görüşünü; $(C + T)$, 4.2 görüşünü; $(T + S)$, 5. görüşü; $(C + S)$, 1., 2., ve 3. görüşü; (C) , sıkkı adcı görüşü; (T) , 4.3 görüşünü ve (S) , 5. görüşü dile getirmektedir. Bu yedi görüş arasında $(C + S)$ görüşünün 3. biçimini savunarak öbür görüşlere göre üstünlüğünü göstermeye çalıştık.

Abstract: *The Ontology of the Physical Realm*

In this paper, we investigate the nature of physical objects and their properties. For this purpose, we consider first the syntactic and semantic features of the linguistic expressions referring to the different ontological categories. Next, we elucidate the logical structure of the subject-predicate propositions, which are at the foundation of our ontological considerations. Finally, we inquire into one-over-many problem and evaluate the different solutions proposed for this problem.